

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauinae Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

Si aduersus solu. ad debi. uel ad se factum &c. Rubrica.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Pauli de Castro Prima super Codice.

¶ Quia actio. Adde
Bal. in l. si conuenerit.
la. ff. de secundo notat
li. ff. de pag. act. Ang.
in aut. de non alie. s.
hoc ergo. v. no. Bar.
¶ ibi Doc. in l. a Di
uo pio s. in venditio
ne. ff. de re iudi. Alex.
de Imo. i. cōf. xxvij.
& in consil. xlix. in
ij. volu. Franc. Cur.

Si aduersus transact. uel diuifi. in inte
grum mi. re. uelit. Rubrica.

¶ Actio quando reputetur mobilis uel immobilis
Restituito minore qui erat reus, restituitur aduersarius
eius ad primam actionem, & quando aduersarius
non restituitur?
¶ Restituito minore in iudicio, ad probandum aduersus la
psum dilationis: an restituitur etiam aduersarius eius,
ut etiam possit probare?

LEX I.

Um in integrum. ¶ Si minor quia e
gerat & postea
transfegerat, restituitur aduersus transactionem,
actio prima sibi restituitur. h. d. secundum primam lec.
quod intellige. ut si erat per transactionem in totum
sublata: quia liberauerat aduersarium per acceptilationem, restituit sibi
vtilis pratoria: quod prius erat directa & civilis & dicitur rescissa
ria. & durat anno. ut in l. in honorarijs. s. sed cum rescissa. ff. de acti.
& obli. licet prior directa esset perpetua. Si vero actio prima non
erat ipso iure sublata, per restitutionem acquirit replicationem. ut in
l. proxima. & sic poterit intentare primam directam: & sicut illa est
perpetua, ita & replicatio est perpetua: quare venit ad corroborati
onem ipsius & secundum illam lect. primam procedit glo. ij. quare incipit
[distingue]. tunc illa glo. cadit super hac l. quia text. presupponit
quod valuerit transactio. & gl. op. quod non potuit valere sine decreto iu
dicis, si agebat minor de re immobili: ut in ti. de rebus eorum. ¶ Et
soluit quod illud esset verum si ageret de re immobili, etiam actione
personalis ad rem sibi debitam quia sicut ipsa res est immobilis ita
& actio personalis competens per ipsam, reputatur immobilis que glo.
semper allegatur sed si agebat de re mobili: tunc potuit transigere
sine decreto iudicis quia actio reputatur mobilis. proprie autem loquen
do actio cum est ius incorporale, non potest dici mobilis, vel immobili
lis, sed facit tertia specie: ut in l. quia tuberons. ff. de pecu. sed quoniam
expedit ipsam equiparari rei mobili vel immobili. & cum quaerit
an possit alienari sine decreto: tunc seruanda est distinctio ipsius
glo. & de hoc vide per Bar. & Dy. in l. non potest. ff. de aut. tut. ¶ Se
cundum aliam lect. dicit quod restituito minore qui erat reus, restituitur
aduersarius eius ad actionem primam. h. d. quod intellige eodem
modo quo supra dixi & hoc probat in l. seq. quare venit ad decla
rationem istius lect. & in hoc ista l. differt ab illa: & tunc formatur
vnu contrarium in j. glo. quare respicit illam lec. in l. cum minor. ff. de mi
no. Solue ergo illud contrarium de l. cum minor. quod hic aduersarius qui
transfegerat cum pupilla perdiderat actionem per transactionem, aduer
sus quam pupilla fuit restituta quia restituito in integrum debet oia
reponere in eodem statu l. quod si minor s. restitutio. ff. de mino. sed in
l. contraria perdiderat propter aliud quod non erat connexum
transactioni alias esset id quod in precedenti lecta. ff. de item intel
lige hac l. quando aduersarius istius minoris non fuit in dolo, alias
restituito minore non restitueretur aduersarius eius. ut ff. de solu.
l. qui res post prin. in ver. huic applicat & l. si Titius. de fideius.
¶ & no. per Cyn. in l. vnica. j. de repu. quare fuit in iudicio. ¶ an autem
restituito minore in iudicio ad probandum aduersus lapsum dila
tionis, restituitur etiam aduersarius eius, ut etiam probare possit
vide Barto. in l. j. s. nuntiatio circa si. ff. de no. ope. nunti.

¶ Restituito minore aduersus transactionem, an aduersarius eius qui est actor, resti
bit ad primam instantiam, & si prima actio que erat directa civilis, est extincta an
uelis pratoria que loco illius ei restituitur, erit eadem cum prima?

LEX II.

Lex persona. ¶ Restituito minore aduersus
transactionem, aduersarius eius
potest redire ad actionem primam, si non erat ipso iure extin
cta, & aduersus exceptionem transactionis habet mi
nor replicationem sed si erat extincta, restituitur sibi vtilis preto
ria quare prius erat directa civilis. h. d. ¶ Sed quaeritur utrum actor
redibit ad primam instantiam? Respondeo si actio fuit ipso iure
perempta, similiter & instantia quare super ea fundabatur, non re
dibit ad eam: sed nouam inchoabit super noua actione instituta
& ita intelligitur tex. dum dicit [ex instauratione negotij.] & quia
lis de nouo reintegratur. Sed si non erat perempta, quia liberauit
minorem per pactum: tunc si durabat tempus primae instantiae
poterit ab eo redire in eo statu in quo erat cum fuit transactum

alias inchoabitur noua ut dixi in simili in l. si diuersas. s. de trans.
Item an istis vtilis quare restituitur, erit eadem cum prima. Per.
dicit hic quod sic: & quod resuscitatur prima miraculose sicut La
zarus. Breuiter hoc est falsum: quoniam illa vtilis datur ex edicto
pratoris: & sic est pratoria & annalis. prima non poterit esse di
recta & perpetua: sed quando resuscitatur de iure civili, bene pos
set dici, id quod dixit Per. per l. deferre. s. si. cum l. seq. ff. de iure fi
sci. Item prima erat natua: quia oriebatur. ex praexistente mate
ria: ut in l. iurisperitum. s. & ideo puto. ff. de pact. illa vero vtilis
est datur: ut patet in ver. [tributa.] & datur ab electo pratoris:
si autem actio prima non fuisset extincta ipso iure, tunc ista qua
nunc agit esset eadem cum prima: & ita intelligo tex. l. preceden
tis. cum dicit actionibus quas pridem habuisti, vteris. qui tex. vi
detur probare opinio. Pe. Sed intellige ut dixi: & tunc non facit
pro Petro.

Si aduersus solu. a debi. uel a se factam &c. Rub.

¶ Castela pro matre que administravit tutelam filij: & transiit ad secundam vota
& sic priuatur tutela, ne perdat hanc ditatem filij si postea decedat impubes?
¶ Soluens minori uel eius tutori seu curatori, quando consequatur plenam liberationem
necne sit minor non restituitur contra eum?

LEX I.

Exemplo. Lex prima huius tit. loquitur quando
minor restituitur aduersus solutionem
factam sibi, vel suo curatori. Lex autem secunda ec
uerio. quando restituitur aduersus solutionem factam a
se minore alteri. & h. d. l. j. & l. ij. ¶ Debitor minoris soluendo cura
tori suo, liberatur ipso iure a minore. & si pecunia soluta non sit
salua minori, potest minor restitui contra solventem: ut iterum soluat
tanquam non fuerit liberatus. h. d. Quod intellige si fuit perdit
facilitate ipsius minoris. secus in casu fortuito, & hoc vult glo. l.
singula. quare ita intelligit hanc l. in l. verum. s. sciendum. ff. de mino.
quam Barto. dicit esse notandam. & ita limita secundum mem
brum distinctionis glo. Cetera dic ut in ea. quia clara est. ¶ Et
dicit Bald. per hanc l. quod quando mater quare administravit tu
telam filij, transiit ad secundam vota. & sic priuatur tutela: & ne
perdat hereditatem filij si decederet impubes, reddat rationem
administrationis, & reliqua tutori nouiter dato ad postulationem
matris. ut in aut. matri & auia. j. quando mu. tutelae. offi. fun. po.
¶ test debet esse cauta ut adhibeat iudicis auctoritatem. ne li. pe
cunia postea perdat: pupillus restituitur contra ipsam, ut iter
um soluat: ut in hac l. quam restitutionem tollit iudicis auctori
tas: ut in glo. & ista l. est periculosa debitoribus minoris solu
entibus, & videtur contra omnem aequitatem bene considerando,
quod postquam soluerunt legitimo administratori, vel cum illius au
thoritate, & sic sunt liberati ipso iure a civili & naturali obliga
tione: quod postea pecunia perdit debeat ad damnum suum, quia
quod legitime factum est, ex superueniente causa non debet re
tractari: sed postquam lex dat remedium ut expectet iussu iu
dicis, imputet sibi si sponte, non coactus soluit quia contemnit
l. consilium. ¶ Sed quid si perdat culpa administratoris, sine
aliqua facilitate vel culpa minoris: adhuc videtur idem, ut co
petat restitutio. licet etiam detur regressus contra illum qui fuit in cul
pa: ut supra si tutor vel curator interuenit. l. etiam. & l. si. Sup. glo.
mag. ibi. [Plena si soluit pupillo sine tutore.] Dic nam non libera
tur ab aliqua obligatione civili vel naturali: & ideo mero iure po
test pupillus vel minor agere ut iterum soluat. Sed si pecunia sit
salua, habet solvens exceptionem de equitate: sed in casu sequenti quod
soluit cum auctoritate tutoris, vel curatoris, liberat ab omni obli
gatione: & sic posito quod pecunia postea perdat, non poterit minor
agere ut iterum soluat, nisi petat resti. in integ. & fuerit sibi coactio
non tamen debet sibi coactio sine causae cognitione: ut hic in fi. & ista
causae cognitio consistit in hoc ut videat an pecunia sit perdata,
vel non: & si sit perdata, an casu fortuito vel fragilitate minoris, vel
alterius: quia talis casus euenisset cuilibet maiori: & tunc non dat
restitutio: ut in d. l. verum. s. sciendum. An autem interueniente aliqua no
gligentia minoris, vel administratoris: ita quod casus ille non euen
set si ipse fuisset maior, vel sit verisimile quod euenisset: & tunc resti
tutio coactio. In tertio vero casu quod non interuenit auctoritas iu
dicis, denegat resti. quod est verum si ipse solvens contradicit iudici: &
non obstat contradicitione iudex precipit sibi quod solueret. nam non videtur
uisse sponte, sed coactio: ideo non debet dari dan. & ille est casus in
l. ult.

aut p̄or. §. permissit. ff. de mino. Sed si nō cōtradixisset iudici. li. ret iudex mādasset, nō videtur soluisse coactus: sed sp̄ore, & nō p̄desse sibi p̄ceptū iudicis: vt colligit ex illo §. qd̄ est singula. nō s̄is cautus q̄ncūq; iudex tibi mādāt q̄ soluas, vel aliqd̄ fa- cas s̄is, q̄ videaris fecisse coactus. facias tibi cōtradictionē tuā & cām. per quā cōtradicas. q̄ p̄petuō tene mēti p̄ illū. §. sing. In q̄libet aut casibus qui cōtinent in l. alleg. hic per gl. in ver. [nisi in tribus.] solū minor etiā sine iudicis autoritate cōsequitur p̄sentis iurā liberationē: vt sic minor nō restituat cōtra eū: sed in alleg. glo. l. pe. j. ad treb. quā loquit de hārede rogato de restituēdo hāreditatē pupillo vel minori, & restituit tutori vel curatori. Dicit Raph. se putare q̄ illa l. solū loquat in restitutionē verbalī, per quā solū restituunt iura hāreditaria in pupillū, vel minorē: & si fiat restitutio realis de tota hāreditate, puta ipse, q̄ p̄p̄ta res vel pecunia per dantur negligentia vel facilitate mi- noris, aut tutoris, vel curatoris, non debeat restitutio denegari: quā solū denegatur in paruis solutionibus, vel ipensionibus: vt in l. cimus. j. de admi. tu. & subdit, q̄ licet illud fortē difficile es- set obtinere in iudicio, vel in practica: quia nullus doc. hoc dicit: tamen putat q̄ debeat cuiuslibet placere illa limitatio. intantum q̄ ubi est singularis opinio sua, efficiatur communis omnium: & in practica debeat obseruari.

¶ In debito solutum per errorem iuris, quando possit repeti, & an requiratur res- titutio.

LEX

II.

In debito. ¶ In debito solutum à minore eo casu quo si esset maior denegaret sibi re- petitio per conditionē indebiti pōt repeti: impetrata prius resti. in integ. quā debet sibi concedi. h. d. in esse. cū secundū intellectū gl. & doc. & habet materiā aliquāliter dif- ficilē & inuoluta: etiā ponitur in l. inter dū. ff. de condic. inde. vbi est difficultas glo. & dicit vt ibi. Non ergo repetit hoc, nisi prius re- stituitur ad repetendū: sed postquā fuit restitutus, intētabit con- ditionē indebiti. vel dicit q̄ vnū tm iudiciū agitabit: quia restitue- tur ad ipsam petitionē solutionis, q̄a restitutio tribuit id quod ab- soluendo nō em fuit lēsus in perdendo cōditionē indebiti: q̄a cōditionem nō habeat, nec etiā acquisiuit per solutionem: quia solutio maior, eā nō acquisiuit: intelligendo prout gl. intelligit in debito ciuili, sed naturaliter debito fuit ergo lēsus in soluē- do. ergo restituatur sibi pecunia soluta: & hæc vera. ¶ Oppon- cōtra res. qui dicit q̄ legatū erat indebitū: & q̄ fuit solutū per er- rorem iuris: postea dicit q̄ nō repetit nisi per resti. in inte. nam videt q̄ nō sit necessaria restitutio: quia indebitū solutū per erro- rem iuris repetitur à quolibet maiore per condic. indebi. sine re- stitutione, vt in toto titu. de cōdi. inde. & s. de iur. & fac. ign. l. cū quæ error iuris nō debet nocere in dānis euitandis. Timore huius gl. & etiā q̄ in princ. volēs soluere, dicit q̄ cōtrariū p̄cede- ret, q̄ esset oīno indebitum tam ciuilit̄r quā naturaliter, quo casu nō haberet locū quod hic dicitur quia maior posset repeti- re solutū: fortius minor. sed illa l. debet intelligi quādo nō sit indebitū oīni iure: sed ciuilit̄r tātū, naturaliter verō nō indebitū: quo casu si esset solutū à maiore per errorem iuris, non repetitur naturalē obligatione impediēte: sed si soluat à minore repetitur beneficio ætatis per restitutionē in integ. Adde q̄ eadem ratio esset quādo esset omnino indebitū, & foret solutū scienter per errorem. Nam tūc maior nō repeteret. l. cuius, per errorem. de re. ra. l. de cōdi. inde. sed minor poterit repetere per resti. in integ. l. si supple hāc l. dū dicit [per errorem iuris:] subaudi: vel sciē- ter. & tūc nō curo an esset indebitū oīni iure, vel ciuilit̄r tātū. Ponit autem glo. exemplum in legato facto in minus solēni vo- luntate: quod est indebitum ciuilit̄r: propter defectum solēnit̄- tis. & naturaliter debitum: propter voluntatem defuncti. Item in eo quod potest detrahi per Falcidiam: quia est indebitum ciuili- ter per l. Falcidiam, quæ rescatur & naturaliter debitū: p̄pter vo- luntatē defuncti: quia p̄sumitur voluisse q̄ integraliter soluat cum detrahente Falcidiam fiat cōtra voluntatem defuncti: vt in l. si ma. ff. ad l. Fal. Per reprehendit ista exēpla, dicens q̄ in illis ca- sibus legatū est indebitū: etiam naturaliter, propter restitentiā. l. quæ impedit nati naturalē obligationē: vnde intelligit hāc l. in

indebito omni iure: & ad cōtrariū respōdet. q̄ tunc tale indebitū solutū per errorem iuris, possit repeti à maiore, q̄n solū tractaret de damno euitādo, sed hic tractat de lucro, ibi, heres solū cum lucretur hāreditatē, & quicquid nō solueret lucretur: vnde ma- ior solū legatum omnino indebitum non repetet per errorem iur- ris, quia, quia talis error non prodest in lucris captandis. Breuiter docet. nostri sequuntur opi. glo. quod plenē dicit vt in d. l. cū quis. ¶ Secundō oppo. q̄ ex quo facta sit solutio per errorem, & non sit necessaria restitutio: quia etiā maior repeteret: vt in l. error. j. ad l. Fal. Sol. verū est si esset error facti, quo casu nō haberet locū ista l. in quā loquit de restitutione: sed hic fuit error iuris. Sed vl- timō oppo. ad idē: q̄ nō sit necessaria restitutio: vt in l. inter dū. ff. de cōdi. inde. vbi dicit q̄ p̄sona facit locū repetitioni: nec potest intelligi illa l. q̄d̄ repetat per resti. in inte. q̄a cōgrueret tit. in quo situata est, sed repetit per condic. indebi. sine restitutione. Sol. si ta- lis minor non legitimē solueret, nec cum autoritate tutoris: vel etiam curatoris, q̄n ipsum habebat: & tunc fateor cōtrariū. Nam tunc nō transtulit dñum eius quod soluit, ideo si extat, pōt ven- dicare: & est cōsumptū, pōt cōdicere: quia talis solutio nō libera- uit eū ab obligatione naturali qua tenebatur, postquā non trās- tulerat dñū: & sic nō inducat liberationē, nō prohibetur indu- cere repetitionē: sed hoc debet intelligi q̄n soluit legitimē cū au- thoritate tutoris, vel curatoris, quo casu liberat à naturali obliga- tione, & sic mero iure non inducit repetitio, etiā re extante: quia quia translātū est dñum: ideo necessaria est restitutio, per quam recuperat solutū: & aduersarius recuperat naturalē obligationē quæ per solutionē fuerat extincta: vt s. tit. pxi. l. j. & ij. & hoc vo- luit glo. mag. circa si. in effectu. Sed tunc extra gl. opp. quia aut minor petet restitutionē ad id quod soluit: aduersarius obijciat cōpensationē de naturali debito quo pōt obijci. l. etiā. ff. de com- pen. Sol. dicit gl. in l. cum is qui. §. j. ff. de condic. indebi. & in d. l. inter dū. q̄ cōpensatio pōt obijci petiti. nō aut repetenti: ne repe- titio quæ cōcedit à iure, hoc casu sit frustratoria. Bal. dicit subti- lius: q̄ cū minor petit se restituī, nō erat obligatus naturaliter, cū illa naturalis obligatio erat extincta per solutionē: vt s. dixi: ergo nō potest obijci cōpensatio. postquam minor recuperat quod soluit, tunc aduersarius recuperat naturalem obligationem, & non est tractandum de cōpensatione: cum executio sit tam fa- cta. Cætera dicit vt no. in d. l. interdum.

Si aduersus dotem restitutio postuletur. Rubrica.

1. ¶ Beneficium restitutionis in integrum (licet concedatur ex privilegio ætatis) trans- mittitur ad heredem, quando concernit lēSIONEM patrimonij.
2. Prædicta non possunt dari in dotem à minore.
3. Mulier maior omnia quæ habet potest dare in dotem, & quid si est minor?
4. Quod aliqd̄ sit licere ultra patrimonium, & aliqd̄ ultra vires patrimonij.
5. Mulier minor non habens curatorem, si promittat in dotem ultra patrimonium suum, an valeat promissio: & quid si habebat curatorem?

LEX

VNICA.

Quoniam. ¶ aduersus dotē immoderatā re- stituit mulier minor, & eius hæ- res. h. d. secundū Bart. In text. ibi [dedisse.] l. illi qui tantam dotē nō merebatur inspecta qualita- te personæ suæ, & etiam vxoris, & cōiuetudine loci: si autē merebatur: tunc licet dedisset oīa bona in dotē, in nō esset lēsa: quia vti iuri cōt̄: vt j. de iure dot. l. nulla. sed si dedisset plus quā haberet tūc distingue vt in gl. si. licet. Ia. de Are. videat tenere q̄ q̄n maritus meret dotē datā, etiā si exce- dat patrimonij, vel vires eius, nō dicat lēdi. quod falsum est: q̄a nō sequitur ille meretur: ergo mulier bene facit dare plusquā ha- beret, quia hoc non fecisset diligēs periona. ¶ In text. ibi. [si ad te hāreditas & c.] No. ergo q̄ beneficium restitutionis in integrum licet concedatur ex privilegio ætatis, transmittitur tamē ad hære- dem: quia nō est merē personale, cū cōcernat lēSIONē patrimo- nij. alias secus. l. quia tale. ff. solu. mati. & facit l. non solū. ff. de in- integ. resti. ¶ In glo. iij. ibi. [sed an prædicta possint dari in dotē:] subaudi à minore cum decreto iudicij, vel sine: & videtur q̄ etiā cum decreto non possunt dari cum non possint alienari nisi ex causa æris alieni soluedi: vt in l. ob æs. allegata in gl. in toto ti. de reb. eorum. & hoc nō negabat æs alienū. Gl. tamen tenet contra- rium per l. Titia. ff. de iure dot. vt sicut possint alienari ex causa æris alieni: ita ex causa dotis: & est speciale fauore dotis: & hæc